

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

NIILA JÄÄSKINENA

přednesené dne 10. března 2011¹

1. Předmětem této věci je analýza pojmu „spravedlivá odměna“ použitého v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29/ES². Otázka, kdo je povinen tuto odměnu platit, byla sice nedávno řešena v rozsudku Padawan³, tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se však od výše uvedené věci liší, neboť na rozdíl od ní vykazuje přeshraniční prvek. Novou otázkou, kterou projednávána věc nastoluje, tedy je, zda v důsledku čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 musejí být vnitrostátní právní předpisy provádějící uvedenou směrnici vykládány v tom smyslu, že společnosti, která je činná v oblasti prodeje na dálku, v jehož rámci prodává zboží přes internet zákazníkům v členském státě, jehož právní předpisy upravují spravedlivou odměnu, ukládají povinnost zaplatit tuto odměnu v některém z těchto dvou členských států.

I – Právní rámec

*Právo Unie*⁴

2. Článek 17 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie stanoví, že duševní vlastnictví je chráněno⁵.

3. Článek 28 ES zakazuje množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem. Článek 30 ES upravuje důvody pro taková omezení a výslovně umožňuje, aby byla odůvodněna ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví.

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

3 — Rozsudek ze dne 21. října 2010 (C-467/08, Sb. rozh. s. I-10055).

4 — Vzhledem k tomu, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla v projednávané věci podána před vstupem Smlouvy o fungování Evropské unie v platnost (Úř. věst. 2008, C 115, s. 47), byly v celém textu ponechány odkazy na ustanovení Smlouvy o založení Evropského společenství (Úř. věst. 2002, C 325, s. 33).

5 — Úř. věst. 2000, C-364, s. 1.

4. V třicátém pátém, třicátém osmém a třicátém devátém bodě odůvodnění směrnice 2001/29 se uvádí:

„(35) V určitých případech výjimek nebo omezení by nositelé práv měli získat spravedlivou odměnu jako přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany. Při určování způsobu, podrobností a možné výše odměny je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu. Při hodnocení těchto okolností by cenným kritériem byla možná újma nositelům práva vyplývající z dotyčného úkonu. V případech, kdy nositelé práv již získali platbu v jiné formě, například jako součást licenčního poplatku, nemusí přicházet žádná zvláštní nebo samostatná platba v úvahu. Výše spravedlivé odměny by měla brát ohled na míru využití prostředků technologické ochrany uvedených v této směrnici. V určitých situacích, kdy je újma způsobená nositeli práva minimální, nesmí [nemusí] vzniknout žádná povinnost platby.

týkající se práva na rozmnožování v případě určitých druhů rozmnožování zvukových, obrazových nebo audiovizuálních materiálů pro osobní užití, pokud jsou tato výjimka nebo omezení doprovázeny spravedlivou odměnou. Tato výjimka nebo omezení mohou zahrnovat zavedení nebo pokračování systémů odměn jako náhrady za újmu způsobenou nositelům práva. Ačkoliv rozdíly mezi těmito systémy odměn ovlivňují fungování vnitřního trhu, neměly by mít tyto rozdíly ve vztahu k analogovému soukromému rozmnožování výrazný dopad na rozvoj informační společnosti. Digitální soukromé rozmnožování má předpoklady k většímu rozšíření a má větší hospodářský dopad. Je proto potřeba brát patřičný ohled na rozdíly mezi digitálním a analogovým soukromým rozmnožováním a v určitých ohledech je třeba mezi nimi rozlišovat.

[...]

(38) Členským státům by mělo být povoleno stanovit výjimku nebo omezení

(39) Pokud jsou k dispozici účinná opatření pro technologickou ochranu, měly by členské státy při uplatňování výjimek nebo omezení pro soukromé rozmnožování brát patřičný ohled na technologický a hospodářský rozvoj, a to zejména ve vztahu k soukromému digitálnímu rozmnožování a systémům odměn. Takové výjimky nebo

omezení by neměly bránit využívání technologických prostředků ani jejich uplatňování proti obcházení těchto prostředků.“

6. Článek 5 upravuje výjimky a omezení. Jeho příslušná část stanoví:

”

5. Článek 2 směrnice 2001/29 upravuje obecné pravidlo v souvislosti s právem na rozmnožování. Tento článek stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

2. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

[...]

a) pro autory v případě jejich děl;

b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;

c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;

b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

d) pro výrobce prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů;

[...]

e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

Vnitrostátní právo

7. Článek 16c zákona o autorském právu (Auteurswet) stanoví:

„1. Za porušení autorského práva k literárnímu, vědeckému či uměleckému dílu se nepovažuje rozmnožení [...] díla [...] na nosiči určeném k rozmnožování díla, pokud k rozmnožení dojde za účelem, který není přímo ani nepřímo komerční, a pokud slouží výlučně k vlastní praktické přípravě nebo k vlastnímu studiu či využití fyzickou osobou, která tuto rozmnoženinu pořídí.

2. Za rozmnožení ve smyslu odstavce 1 se vybírá spravedlivá odměna pro autora nebo jeho právní nástupce. Tuto odměnu je povinen uhradit výrobce nebo dovozce nosičů ve smyslu odstavce 1.

3. Výrobci tato povinnost úhrady vzniká v okamžiku, kdy lze jím zhotovené nosiče uvést na trh. Dovožci tato povinnost vzniká v okamžiku dovozu.

[...]“

8. Podle článku 16d Auteurswet je vybíráním spravedlivé odměny ve smyslu článku 16c odst. 2 Auteurswet pověřena organizace Stichting de Thuiskopie („Thuiskopie“).

II – Skutkový stav a předběžné otázky

9. Společnost Opus GmbH má sídlo v Německu a nabízí ke koupi prázdné nosiče, a to mimo jiné prostřednictvím internetových stránek v nizozemském jazyce a internetových stránek zaměřených na Nizozemsko. Ve všeobecných obchodních podmínkách, do nichž lze nahlédnout na jejich internetových stránkách, se stanoví:

„Zákazníci zadávají objednávky přímo společnosti Opus Supplies Deutschland GmbH v Heinsbergu, Německo.

[...]

Uváděné ceny nezahrnují poplatky Levy, Auvibel, Thuiskopie, GEMA ani jiné poplatky. Zboží dopravuje na účet zákazníka TPG Post nebo DHL Express, a to vždy jménem zákazníka. Z toho důvodu je možné, že budete ve své zemi považováni za dovozce [...]“

10. Od konce roku 2003 nabízí společnost Opus GmbH prázdné nosiče za cenu, která podle předkládajícího soudu nezahrnuje poplatek za soukromé rozmnožování, protože ceny jsou celkově nižší než v Nizozemsku stanovená výše poplatku za soukromé rozmnožování pro příslušnou kategorii nosičů.

11. Objednávky přijaté prostřednictvím internetových stránek potvrzuje společnost Opus GmbH zákazníkovi e-mailem. Objednávka se zpracovává v Německu a zboží se zasílá poštou mimo jiné do Nizozemska prostřednictvím dopravců, jejichž služby si objednává společnost Opus GmbH.

12. Zákazník si může nosiče koupit prostřednictvím internetových stránek, nemusí se však předtím seznámit se všeobecnými obchodními podmínkami poskytnutými na internetových stránkách společnosti Opus GmbH. Platbu lze provést na účet v nizozemské bance a zboží může být vráceno na adresu v Nizozemsku.

13. Společnost Opus GmbH ani zákazníci v Nizozemsku za tyto nosiče neplatí žádný poplatek organizaci Thuiskopie. Společnost Opus GmbH neplatí žádný podobný poplatek za soukromé rozmnožování ani v Německu v souvislosti s prázdnými nosiči prodávanými zákazníkům v Nizozemsku.

14. Vedle společnosti Opus GmbH jsou dalšími účastníky řízení společnost Opus Supplies BV, která provozovala prodej prázdných nosičů zákazníkům v Nizozemsku, a Mijndert van der Lee a Hananja van der Lee, kteří jsou nepřímo jednatelem obou společností.

15. Dne 26. července 2005 podala organizace Thuiskopie k Rechtbank 's- Gravenhage (okresní soud v Haagu) návrh na předběžné opatření proti všem třem uvedeným účastníkům řízení. Příslušný soudce tento návrh usnesením ze dne 16. září 2005 zamítl. Organizace Thuiskopie se odvolala ke Gerechtshof 's-Gravenhage (krajský odvolací soud v Haagu). Rozsudkem ze dne 12. července 2007 Gerechtshof potvrdil rozsudek soudce příslušného pro rozhodování o předběžných opatřeních. Organizace Thuiskopie podala proti rozsudku Gerechtshof dovolání k Hoge Raad der Nederlanden, který podal tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

16. V odůvodnění své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Hoge Raad vysvětluje, že podle smlouvy k dodání dochází přechodem vlastnictví, tj. v Německu, neboť za dopravu zboží odpovídá zákazník. Jelikož nizozemské právní předpisy stanoví, že za zaplacení spravedlivé odměny odpovídá dovozce, znamená to, že tuto povinnost má v projednávané věci zákazník v Nizozemsku, a nikoli společnost Opus GmbH. Předkládající soud se proto táže, zda směrnice 2001/29 požaduje, aby byl pojem „dovozce“, použitý ve vnitrostátních právních předpisech, vykládán v rozporu se svým běžným významem.

17. Za uvedených okolností žádá Hoge Raad Soudní dvůr o rozhodnutí o následujících předběžných otázkách:

má být odpovědný za zaplacení spravedlivé odměny v případech, kdy se použije výjimka z obecného pravidla zakotveného v článku 2 uvedené směrnice.

„1. Poskytuje směrnice 2001/29 [...] zejména ve svém čl. 5 odst. 2 písm. b) a odst. 5 kritéria k zodpovězení otázky, kdo má být podle vnitrostátních právních předpisů považován za osobu povinnou zaplatit, spravedlivou odměnu, ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b)? Pokud ano, jaká jsou tato kritéria?

2. Ukládá čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 [...] v případě smlouvy sjednané na dálku, kdy je kupující usazen v jiném členském státě než prodávající, povinnost vykládat vnitrostátní právo tak široce, že alespoň v jednom z členských států, kterých se smlouva sjednaná na dálku týká, je, spravedlivou odměnu‘ podle čl. 5 odst. 2 písm. a) povinen platit podnikatel?“

19. Směrnice 2001/29 výslovně nestanoví, kdo má spravedlivou odměnu zaplatit. Stanoví jen výsledek, jehož má být dosaženo, tedy rozhodne-li se členský stát udělit výjimku z obecného pravidla zakotveného v článku 2 uvedené směrnice, musí dosáhnout takového výsledku, že nositel práv obdrží spravedlivou odměnu, kromě případu, kdy jemu způsobená újma je minimální.

20. Členské státy tedy při určování, kdo má tuto odměnu zaplatit, mají široký prostor pro uvážení.

21. V souladu s judikaturou Soudního dvora musí být otázka, kdo je povinen zaplatit spravedlivou odměnu, vykládána jednotným způsobem v celé Unii v zájmu naplnění cílů směrnice 2001/29, tj. zejména harmonizovat některé aspekty autorského práva, aby se zabránilo narušování hospodářské soutěže na vnitřním trhu⁶.

III – Analýza

A – První otázka

18. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda směrnice 2001/29 stanoví, kdo

22. Přitom je třeba postupovat s patričním ohledem na cíl směrnice a předmětného ustanovení. Účelem ustanovení o spravedlivé odměně obsaženého v čl. 5 odst. 2 písm. b)

6 — Rozsudek Padawan (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 32, 33 a 35).

směrnice 2001/29 je poskytnout autorům přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl bez jejich svolení a za újmu, která jim tím vzniká⁷.

23. Zcela nedávno se Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Padawan zabýval otázkou, kdo je povinen odměnu zaplatit. Soudní dvůr určil, že osobou, která způsobila újmu nositeli výlučného práva na rozmnožování, je obecně osoba, která pořídila rozmnoženinu chráněného díla, ačkoli předem nepožádala o svolení, a tato osoba by tedy měla újmu napravit⁸. Soudní dvůr však také připustil, že vzhledem k praktickým obtížím spojeným s identifikací soukromých uživatelů mohou členské státy stanovit, že ti, kdo disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální rozmnožování a dávají toto vybavení k dispozici soukromým uživatelům, mají také povinnost zaplatit spravedlivou odměnu⁹.

24. Z uvedeného rozsudku je tedy zřejmé, že povinnost zaplatit spravedlivou odměnu může mít v zásadě jak soukromá osoba, tak i společnost prodávající předmětný výrobek, který nositeli práv způsobuje nebo může způsobit újmu.

25. Členský stát může povolit soukromé rozmnožování a uložit soukromým osobám povinnost zaplatit odměnu, pouze zavede-li systém, který skutečně zajistí zaplacení odměny. Jinak by nemohl být zajištěn užitečný účinek článku 2 a čl. 5 odst. 2 směrnice 2001/29. Nositelé práv by navíc byli zbaveni ochrany, kterou jim poskytuje čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv.

26. Podle mého názoru lze užitečný účinek těchto ustanovení v praxi zajistit pouze vytvoří-li členský stát systém, v jehož rámci bude nositelům práv poskytována náhrada na kolektivním základě. S ohledem na závěry Soudního dvora ve výše uvedeném rozsudku Padawan, podle kterých mají újmu v zásadě nahradit jednotlivci, se zdá být logické, že z ekonomického hlediska půjde odměna právě k jejich tíži. Systém odměn zavedený členským státem, který povoluje výjimku stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, by měl zajistit, aby odměna byla vybírána od koncových uživatelů, což v praxi znamená, že bude zahrnuta do ceny, kterou tito jednotlivci platí při koupi takových nosičů.

27. Argumenty Komise týkající se omezení volného pohybu zboží nemají na tento závěr žádný vliv.

7 — Výše uvedený rozsudek Padawan (body 39 a 40).

8 — Výše uvedený rozsudek Padawan (body 44 a 45).

9 — Výše uvedený rozsudek Padawan (bod 46).

28. Komise tvrdí, že směrnice 2001/29 musí být vykládána takovým způsobem, který není v rozporu s primárním právem¹⁰, tj. s články 28 ES a 30 ES, které upravují volný pohyb zboží. Podle ní existují různé způsoby, jak zajistit, aby byla odměna skutečně zaplacená, a směrnice 2001/29 patrně upřednostňuje takové formy spravedlivé odměny, které nijak nesouvisí se samotným zbožím, a nemají tak vliv na přeshraniční obchod¹¹. Otázka, kdo má spravedlivou odměnu zaplatit, podle ní nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné pro dosažení cíle spravedlivé odměny upravené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

29. V tomto ohledu jde zaprvé o to, zda jsou příslušná ustanovení směrnice 2001/29 slučitelná s ustanoveními Smlouvy o ES upravujícími volný pohyb zboží.

30. Vzhledem k tomu, že článek 30 Smlouvy o ES dovoluje vnitrostátní omezení odůvodněná ochranou práv duševního vlastnictví, nelze dle mého mínění pochybovat o tom, že

zákonodárce Unie je oprávněn harmonizovat podmínky výkonu takových práv v zájmu zajištění jejich skutečného uplatňování.

31. Zadruhé jde o to, zda systém odměn, který se vztahuje na nosiče určené k rozmnožování dovezené z jiných členských států, je v souladu s volným pohybem zboží, i když k dosažení účelu spravedlivé odměny údajně existují méně omezující prostředky¹².

32. Sekundární právo musí být vykládáno v souladu se Smlouvou. To však neznamená, že by členským státům byl odepřen volný prostor při provádění směrnice, který jim zákonodárce Unie poskytl, ledaže by sama směrnice byla v rozporu se Smlouvou tím, že takový volný prostor poskytuje.

10 — Rozsudek ze dne 29. června 1995, Španělsko v. Komise (C-135/93, Recueil, s. I-1651, bod 37).

11 — Viz v tomto smyslu první, třetí a šestý bod odůvodnění směrnice 2001/29, v nichž se uvádí, i) že harmonizace právních předpisů členských států týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících přispívá k dosažení těchto cílů, (ii) že směrnice 2001/29 napomůže uplatňování čtyř svobod a zajištění souladu se základními zásadami právních předpisů a (iii) že harmonizace zajistí, aby vlivem značných rozdílů v ochraně v jednotlivých členských státech nedošlo k rozčlenění vnitřního trhu.

12 — Společnost Opus GmbH poukázala na možnost zřídit fond odměn pro nositele práv, což by bylo řešení, které by volný pohyb zboží omezovalo méně. Vzhledem k tomu, že by takový fond byl financován pouze tuzemskými výrobci nebo prodejci, jeví se toto řešení jako problematické z hlediska zákazu diskriminace. Kdyby byl financován daňovými poplatníky, nastolovalo by to otázku z hlediska státních podpor, neboť by tak vznikl selektivní systém podpor pro hospodářské subjekty, které prodávají nosiče určené k rozmnožování a které by tak do ceny takových výrobků nemusely zahrnout náhradu za újmu způsobenou kupujícími, kteří je mohou využít k soukromému rozmnožování chráněných děl a jiných předmětů ochrany.

33. Opačný závěr by dle mého názoru odporoval samotné povaze takového předpisu, jakým je směrnice. Často existuje mnoho různých způsobů, jimiž lze směrnicí provést do vnitrostátního práva. V takových případech by tvrzení, že tyto alternativy nejsou z hlediska zásad zakotvených ve Smlouvě rovnocenné, bylo v rozporu s výslovným rozhodnutím zákonodárce Unie umožnit více než jen jeden způsob provedení. Rovněž by to zpochybnilo ústavní zásady, jimiž se řídí výkon pravomocí zákonodárce Unie a rozdělení pravomocí mezi zákonodárce Unie a členské státy.

níž musí být odměna zaplacená i z dovezených nosičů určených k rozmnožování.

35. Zatřetí je třeba zdůraznit, že článek 2 směrnice 2001/29 opravňuje nositele práv, aby udělili svolení k rozmnožování nebo aby je zakázali. Výjimka z tohoto práva smí být stanovena pouze za předpokladu, že nositelé práva obdrží spravedlivou odměnu.

36. Z toho vyplývá, že právo na takovou odměnu, které je nositelům práv přiznáno na základě práva Unie, jim nelze odeprít jen proto, že mohou existovat lepší řešení k zajištění tohoto práva, než je řešení použité dotyčným členským státem. Ve směrnici 2001/29 se navíc nikde neuvádí, že by určitá část nosičů určených k rozmnožování, které jsou uváděny na trh v členském státě, mohla být vyňata z práva na spravedlivou odměnu jen proto, že tato část nosičů byla uvedena na trh s použitím takové obchodní techniky, která nezajišťuje zaplacení odměny.

34. Ani Smlouva o ES, ani směrnice 2001/29 dle mého názoru nezakazují systémy odměn založené na zásadě, podle níž prodávající nosičů určených k rozmnožování platí odměnu společnostem, které jsou pověřeny jejich vybíráním a zastupují nositele práv. Uvedená směrnice nestanoví, že by dovoz nosičů určených k rozmnožování z jiných členských států byl osvobozen od spravedlivé odměny, a já se nedomnívám, že by zákonodárce Unie mohl takto postupovat, neboť by tím porušil mezinárodní dohody o autorském právu, které zavazují i Unii. Taková úprava proto nemůže být nepřiměřená. Je však třeba zdůraznit, že tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká pouze výkladu pojmu „dovozce“ v případě prodeje na dálku, a nikoli zásady, podle

B – Druhá otázka

37. Druhá otázka se týká uplatnění trojice podmínek stanovených v čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 a povinnosti, která z těchto podmínek vyplývá pro předkládající soud při výkladu svého vnitrostátního práva. Podstatou této otázky je, zda uvedené podmínky znamenají, že prodávající se sídlem v jiném

členském státě je povinen zaplatit v případě smlouvy o prodeji na dálku spravedlivou odměnu alespoň v jednom z členských států, kterých se prodej na dálku týká.

to znamená tak, že se přihlédně rovněž ke konečnému užití nosičů, které je zřejmé i prodejci, který jedná jako podnikatel.

38. V této otázce předkládající soud vychází z toho, že v takové situaci lze po prodávajícím požadovat zaplacení spravedlivé odměny. Ve výše uvedeném rozsudku Padawan, který byl vydán až po podání této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, totiž Soudní dvůr určil, že společnost může mít podle směrnice 2001/29 povinnost zaplatit spravedlivou odměnu¹³. Projednávaná věc je však odlišná, neboť přeshraniční prvek nastoluje problém teritoriality v souvislosti se spravedlivou odměnou upravenou směrnicí 2001/29.

40. V souladu s ustálenou judikaturou musí vnitrostátní soud v co možná největším rozsahu vykládat vnitrostátní právo tak, aby bylo dosaženo cílů příslušné směrnice¹⁴. Nejsou však povinny vykládat vnitrostátní právo *contra legem*¹⁵.

1. Použitelnost trojice podmínek v projednávané věci

41. Trojice podmínek se obecně týká vnitrostátních zákonodárců, kteří tyto podmínky musejí splnit, když ve vnitrostátním právu upravují výjimky a omezení stanovené v článku 5 směrnice 2001/29¹⁶.

39. Podle předkládajícího soudu nizozemské právní předpisy stanoví, že soukromý kupující má jakožto dovozce nosiče do Nizozemska povinnost zaplatit spravedlivou odměnu. Z toho vyplývá, že tuto odměnu v praxi nelze vybrat. Předkládající soud si tedy není jistý, zda je toto řešení v souladu se směrnicí 2001/29, nebo zda směrnice požaduje, aby byl pojem „dovozce“ vykládán širě, tedy nad rámec jeho významu ve vnitrostátním právu,

42. Je-li však vnitrostátní právo nejednoznačné nebo ponechává-li prostor pro různé výklady, musejí vnitrostátní soudy ustanovení vnitrostátního práva vykládat se zřetelem k těmto podmínkám. Ačkoli se tato trojice

13 — Výše uvedený rozsudek Padawan (body 46 až 49).

14 — Rozsudky ze dne 4. července 2006, Adeneler a další (C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, bod 108), jakož i ze dne 19. ledna 2010, Küçükdeveci (C-555/07, Sb. rozh. s. I-365, bod 48).

15 — Rozsudek ze dne 24. června 2010, Sorge (C-98/09, Sb. rozh. s. I-5837, bod 52 a citovaná judikatura).

16 — Walter, M., *European Copyright Law: A commentary*, Oxford University Press, 2010, 11.5.79.

podmínek týká v první řadě zákonodárce, musí být tedy uplatňována i vnitrostátními soudy, aby se zajistilo, že výjimka z článku 2 směrnice 2001/29, kterou upravují vnitrostátní právní předpisy, bude v praxi uplatňována tak, že nedojde k překročení mezí dovolených článkem 5 uvedené směrnice.

žádá povinnost platby¹⁷. Avšak s ohledem na to, že článek 5 směrnice 2001/29 představuje jen částečnou harmonizaci, je otázkou, zda a za jakých okolností má mít společnost se sídlem v jiném členském státě povinnost takovou odměnu zaplatit.

2. Požaduje směrnice 2001/29, aby prodávající v případě prodeje na dálku zaplatil spravedlivou odměnu alespoň v jednom z členských států?

46. Směrnice 2001/29 podle mého názoru nepožaduje zaplacení spravedlivé odměny u *všech* smluv o prodeji na dálku, které se týkají různých členských států, zvláště proto, že se může jednat o zákazníky v členských státech, jež soukromé rozmnožování nepovolují.

43. Zprvu je třeba poznamenat, že směrnice 2001/29 neumožňuje v oblasti prodeje na dálku žádnou výjimku z ochrany práv nositelů práv.

44. Článek 5 směrnice 2001/29 je zvláštní v tom, že upravuje jen částečně harmonizovaný systém. V rámci tohoto systému mají členské státy možnost zavést výjimku z obecného pravidla tím, že povolí soukromé rozmnožování chráněných děl a jiných předmětů ochrany bez svolení uděleného nositelem práv.

47. Předně by takový závěr mohl vést k narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Lze například poukázat na praktické obtíže spojené s identifikací všech společností prodávajících prázdne nosiče zákazníkům v Nizozemsku. Bez možnosti identifikovat všechny společnosti z členských států, které prodávají nosiče určené k rozmnožování v členském státě, kde má být spravedlivá odměna zaplacená, by toto rozlišování bylo svévolné a bylo by v rozporu se samotným cílem směrnice 2001/29, kterým je zabránit

45. Pokud tak členské státy učiní, pak jsou samozřejmě povinny zajistit, že bude zaplacená spravedlivá odměna, ledaže je újma minimální; v takovém případě nemusí vzniknout

¹⁷ — Poslední věta třicátého pátého bodu odůvodnění směrnice 2001/29. Viz také rozsudek Padawan (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 39 a 46).

narušování hospodářské soutěže na vnitřním trhu¹⁸.

48. Dále podle mého názoru není nutné požadovat, aby všechny společnosti činné v oblasti prodeje na dálku platily spravedlivou odměnu stanovenou v členském státě, kde se nacházejí zákazníci, protože v takových případech bude újma pravděpodobně minimální. V důsledku takových faktorů, jako jsou jazykové rozdíly, používání jiných doménových jmen, která zákazníkům nejsou povědomá, a vyšší dodací náklady, budou zákazníci z jednoho členského státu nakupovat od společností se sídlem v jiných členských státech jen v omezeném počtu případů. V případech, kdy se určitá společnost nezaměřuje na zákazníky z konkrétního členského státu a kdy je újma minimální, rovněž vznikají praktické potíže spojené s výběrem minimálních částek od společnosti, která zákazníkovi v uvedeném členském státě prodala jen dva či tři kusy zboží.

49. Prodej zboží přes internet navíc nastoluje řadu otázek souvisejících s povinnostmi společností, jejichž výrobky jsou dostupné online. Vzhledem k tomu, že prostřednictvím internetu je zboží ihned k dispozici v celé Unii, vyvstává otázka, za jakých okolností společnosti vzniká platební povinnost. Podle mého mínění jsou určitá omezení nutná, jinak by společnost byla povinna platit ve všech zemích světa. Výslovným cílem nařízení Rady

(ES) č. 44/2001¹⁹ je regulovat právě takovou situaci, a stanoví se přitom, že příslušnost určitého členského státu je založena jen v případech, kdy se společnost zaměřuje konkrétně na jeho území.

50. I když má uvedené nařízení za cíl regulovat jinou oblast práva než směrnice 2001/29, je vhodné posoudit jeho výklad, neboť je jedná o podobný problém, totiž za jakých okolností může společnost v jiném členském státě vzniknout povinnost – či v projednávané věci za jakých okolností jí může vzniknout povinnost zaplatit poplatek – v souvislosti se zbožím, které prodává přes internet zákazníkovi v jiném členském státě.

51. Otázky prodeje na dálku ve spojení s časovou harmonizací upravenou ve směrnici 2001/29 vedou k tomu, že společnost z jiného členského státu by měla mít povinnost zaplatit spravedlivou odměnu jen tehdy, zaměřuje-li se na zákazníky z členského státu předkládajícího soud.

52. Právě v takovém případě je navíc újma pravděpodobně největší a uložení povinnosti zaplatit spravedlivou odměnu je odůvodněné. Organizace Thuiskopie v projednávané věci například uvedla, aniž jí bylo v tomto ohledu

18 — Rozsudek Padawan (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 35). Viz také rozsudek ze dne 12. září 2006, Laserdisk (C-479/04, Sb. rozh. s. I-8089, body 26, 31 a 34).

19 — Nařízení Rady ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1, Zvl. vyd., 19/04, s. 42).

oponováno, že objem prodeje společnosti Opus GmbH činí přibližně jednu třetinu všech v Nizozemsku prodávaných prázdných nosičů.

s cílem usnadnit spotřebitelům s bydlištěm v jiných členských státech přístup na stránku podnikatele nebo jeho zprostředkovatele, (v) použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo, a (vi) uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlištěm v jiných členských státech²⁰.

53. V případě kritérií, podle nichž se určuje, zda se určitá společnost zaměřuje na trh určitého konkrétního členského státu, lze vycházet z výkladu, který Soudní dvůr nedávno podal k významu činností „zaměřených na“ členský stát, na jehož území má spotřebitel bydliště, ve smyslu nařízení č. 44/2001, avšak s přihlédnutím k tomu, že směrnice 2001/29 tento pojem nepoužívá.

54. V tomto ohledu Soudní dvůr v rozsudku Pammer a Hotel Alpelhof uvedl demonstrační výčet kritérií, s jejichž pomocí lze prokázat, že se činnost určitého podnikatele zaměřuje na konkrétní členský stát. Podle tohoto rozsudku je třeba zjistit, zda před uzavřením smlouvy se spotřebitelem bylo z internetových stránek a z celkové činnosti podnikatele patrné, že zamýšlel obchodovat se spotřebiteli s bydlištěm v jednom či více členských státech, mezi kterými je i členský stát, na jehož území má takový spotřebitel své bydliště. Rozhodná kritéria, která jsou relevantní konkrétně pro projednávanou věc, zahrnují (i) použití jiného jazyka nebo jiné měny, než jsou jazyk nebo měna, jež jsou obvykle používány v členském státě, ve kterém má podnikatel sídlo, (ii) možnost provést rezervaci a potvrdit ji v tomto jiném jazyce, (iii) uvedení telefonického spojení s mezinárodním předčíslem, (iv) vynaložení nákladů na službu sponzorovaných odkazů na internetu

55. Podle mého názoru je též třeba podotknout, že určitá společnost by neměla mít povinnost zaplatit spravedlivou odměnu, pokud tak již učinila v jiném členském státě. Jestliže tedy členský stát, ve kterém má společnost sídlo, požaduje zaplacení spravedlivé odměny a společnost tuto odměnu zaplatí, pak jsou práva nositelů práv podle směrnice 2001/29 dostatečně chráněna. To platí také v případě, kdy prodávající dobrovolně zaplatil odměnu v zemi, ve které se nachází jeho sídlo, a ponechal tak na organizaci, jež v tomto státě zastupuje nositele práv a je pověřena výběrem této odměny, aby ji přerozdělila organizacím v cílových zemích. V opačném případě by se tatáž odměna platila dvakrát, což pro splnění cílů uvedené směrnice není požadováno.

56. Nakonec je třeba zdůraznit, že určitá společnost se nemůže smluvně zprostit povinností, které jí kogentně stanoví právo Unie.

20 — Rozsudek ze dne 7. prosince 2010 (C-585/08 a C-144/09, Sb. rozh. s. I-12527, body 75, 76, 80, 81 a 84).

57. V projednávané věci si společnost Opus GmbH a její zákazníci v rámci smluvní volnosti sjednávají, že smlouva je plněna mimo Nizozemsko, s tím, že „dovozcem“, který je povinen zaplatit poplatek v souladu s Auteurswet, není prodávající, nýbrž kupující. Zdá se, že toto řešení spočívá na spíše neobvyklé konstrukci, kdy prodávající zajišťuje dodání zboží spotřebiteli v postavení jeho zmocněnce, a nikoli vlastním jménem.

58. Domnívám se, že smlouvou mezi prodejci nosičů a jejich zákazníky nelze vyloučit právo na spravedlivou odměnu stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Takové smlouvy mají za cíl vyhnout se účinkům práva Unie. Vnitrostátní právní předpisy provádějící směrnici 2001/29 společně s vnitrostátními ustanoveními o smlouvách proto nelze vykládat takovým způsobem, že povedou k tomuto výsledku.

3. Požaduje trojice podmínek, aby prodávající v případě prodeje na dálku zaplatil spravedlivou odměnu alespoň v jednom z členských států?

59. Vnitrostátní právo musí být vykládáno způsobem, jenž zajistí dodržení stanovené trojice podmínek, to znamená, že výjimka musí být omezená, nesmí být v rozporu

s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nesmí jí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.

60. V projednávané věci vedou první dvě kritéria k závěru, že spravedlivá odměna by v případě všech smluv o prodeji na dálku měla být placena alespoň v jednom členském státě. V souvislosti s prvním kritériem se otázka spravedlivé odměny nedotýká rozsahu použití výjimky, ale týká se pouze náhrady, která z této výjimky vyplývá. V případě druhého kritéria platí, že neexistuje-li povinnost zaplatit spravedlivou odměnu, je to zcela určité v rozporu s běžným způsobem užití díla, neboť v takovém případě nositel práv není oprávněn udělit svolení k rozmnožování a užití svého díla a nevznikne mu ani právo na odměnu.

61. Domnívám se však, že není-li činnost zaměřena na zákazníky dotčeného členského státu, oprávněné zájmy nositele práv nejsou nepřiměřeně dotčeny, protože – jak bylo uvedeno výše – újma, která mu takto vznikne, bude minimální.

62. Z těchto důvodů podle mě trojice podmínek nepožaduje, aby spravedlivou odměnu platily všechny společnosti, které v rámci prodeje na dálku mezi členskými státy nabízejí nosiče určené k rozmnožování, ale pouze těmi společnostmi, které se zaměřují na spotřebitele z dotčeného členského státu.

IV – Závěry

63. Závěrem Soudnímu dvoru navrhuji, aby na obě předběžné otázky podal tuto společnou odpověď:

„Článek 5 odst. 2 písm. b) a čl. 5 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti neukládají členským státům jediné řešení, jak zajistit zaplacení spravedlivé odměny nositelům práv v případě, kdy členský stát využil možnosti povolit soukromé rozmnožování děl chráněných autorským právem a jiných předmětů ochrany. Tato ustanovení vylučují takový výklad příslušných vnitrostátních předpisů, který by nezajistil skutečné zaplacení této spravedlivé odměny osobou, která prodává na dálku nosiče určené k rozmnožování takových děl či jiných předmětů ochrany a která se zaměřuje na zákazníky z uvedeného členského státu, ledaže již prodávající zaplatil srovnatelnou odměnu v členském státě, kde se transakce uskutečnila.“